

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ
Кафедра „Менеджмент на транспорті”

ПРОГРАМА

курсу з дисципліни

***«УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ»***

Харків – 2010

Програму розглянуто і рекомендовано до друку на

засіданні кафедри “Менеджмент на транспорті” 24 лютого 2009 року, протокол № 6.

Рекомендується для студентів спеціальності «Менеджмент організацій» усіх форм навчання

Укладачі:

доц. В.А. Волохов,
старш. викл. І.В. Маркова

Рецензент

проф. Н.В. Чебанова

ПРОГРАМА
курсу з дисципліни «Управління
конкуренентоспроможністю залізничного
транспорту»

Відповідальний за випуск Волохов В.А.

Редактор Решетилова В.В.

Підписано до друку 29.04.09 р.
Формат паперу 60x84 1/16 . Папір писальний.
Умовн.-друк.арк. 1,0. Обл.-вид.арк. 1,25.
Замовлення № Тираж 50 Ціна

Видавництво УкрДАЗТу, свідоцтво ДК 2874 від 12.06.2007 р.
Друкарня УкрДАЗТу,
61050, Харків - 50, майд. Фейєрбаха, 7

УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ
ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ

Кафедра «Менеджмент на транспорті»

ПРОГРАМА

курсу з дисципліни «Управління конкурентоспроможністю
залізничного транспорту» для студентів спеціальності
«Менеджмент організацій» всіх форм навчання

Харків - 2010

Програму розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри “Менеджмент на транспорті” 24 лютого 2009 року, протокол № 6.

Рекомендується для студентів спеціальності «Менеджмент організацій» усіх форм навчання

Укладачі:

доц. В.А. Волохов,
старш. викл. І.В. Маркова

Рецензент

проф. Н.В. Чебанова

ЗМІСТ

	Вступ	4
1	Зміст дисципліни. Модуль 1	5
	Модуль 2	6
2	Практичні заняття. Модуль1	9
	Модуль 2	12
	Список літератури	16

ВСТУП

Програму вивчення варіативної дисципліни “Управління конкурентоспроможністю залізничного транспорту” складено відповідно до місця та значення дисципліни за структурно-логічними схемами освітньо-професійної програми підготовки спеціаліста та магістра за спеціальністю “Менеджмент організацій”. Програма охоплює змістові модулі, визначені в анотації дисципліни, яка наведена у варіативних частинах освітньо–професійних програм спеціаліста та магістра.

Предметом вивчення дисципліни є шляхи забезпечення конкурентоспроможності залізничного транспорту на ринку транспортних послуг.

Міждисциплінарні зв'язки: після вивчення дисциплін “Маркетинг”, “Економіка підприємств”, “Організація виробництва”, “Економіка залізничного транспорту”.

Основною метою викладання дисципліни “Управління конкурентоспроможністю залізничного транспорту” є формування спеціальних знань та вмінь з виявлення конкурентних переваг залізничного транспорту та розроблення заходів щодо їх реалізації.

Основними завданнями, що мають бути вирішені у процесі викладання дисципліни, є теоретична та практична підготовка студентів до опанування теоретичних основ управління конкурентоспроможністю залізничного транспорту, практичного використання здобутих знань для формування конкурентних стратегій з метою реалізації конкурентних переваг.

1 ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1

Тема 1 Конкурентоспроможність залізничного транспорту та фактори, які на неї впливають

Поняття конкурентоспроможності транспортної послуги та конкурентоспроможності залізничного транспорту. Конкурентні переваги. Фактори, що впливають на конкурентоспроможність залізничного транспорту. Місце залізничного транспорту на ринку транспортних послуг. Стан ринків вантажних та пасажирських залізничних перевезень.

Тема 2 Світові тенденції на ринку транспортних послуг та фактори, що їх обумовлюють. Об'єктивні закономірності розвитку залізничного транспорту в умовах НТП

Світові тенденції на ринку вантажних перевезень. Вплив досягнень НТП на процеси, що відбуваються на ринку вантажних перевезень. Нові технології вантажних перевезень і їх вплив на конкурентоспроможність залізничного транспорту. Світові тенденції на ринку пасажирських перевезень. Зміни на ринку пасажирських перевезень, пов'язані з досягненням НТП. Нові технології пасажирських перевезень і їх вплив на конкурентоспроможність залізничного транспорту. Роль залізничного транспорту в загальноєвропейській транспортній мережі.

Тема 3 Особливості роботи залізничного

транспорту України в перехідний період

Роль залізничного транспорту України в економічних процесах перехідного періоду. Конкурентні переваги залізничного транспорту на ринку транспортних послуг. Шляхи збереження конкурентних переваг залізниць України на ринку транспортних послуг. Впровадження комбінованих перевезень як один з шляхів підвищення конкурентоспроможності залізниць України. Вплив денних швидкісних пасажирських перевезень на конкурентоспроможність залізничного транспорту України на ринку транспортних послуг.

Тема 4 Реформування залізничного транспорту України в умовах поширення конкурентного середовища

Об'єктивна необхідність в реформуванні залізничного транспорту. Роль Програми реструктуризації залізничного транспорту України в підвищенні його конкурентоспроможності. Шляхи забезпечення конкурентоспроможності залізничного транспорту в умовах посилення конкуренції на ринку транспортних послуг. Напрямки можливого реформування залізничного транспорту та вплив їх реалізації на конкурентоспроможність залізниць на ринку транспортних послуг. Правове забезпечення реформування залізничного транспорту України. Вплив реформування залізничного транспорту на економіку країни. Досвід провідних країн в реформуванні залізничного транспорту.

Модуль 2

Тема 5 Комерціалізація залізничного транспорту як один із засобів підвищення його конкурентоспроможності

Визначення та сутність комерціалізації залізничного

транспорту. Об'єктивна необхідність комерціалізації залізничного транспорту України з метою підвищення його конкурентоспроможності. Можливі варіанти комерціалізації залізниць. Фактори, які впливають на вибір варіанта комерціалізації залізничного транспорту України. Проблеми, що виникають при комерціалізації залізничного транспорту. Досвід провідних країн в комерціалізації залізничного транспорту. Оцінка наслідків комерціалізації залізниць України. Правові питання комерціалізації залізничного транспорту.

Тема 6 Організаційні та фінансові взаємовідносини підприємств залізничного транспорту на принципах холдингу

Холдингові структури і їх роль в забезпеченні конкурентоспроможності підприємств в умовах ринкових відносин. Аналіз функціонування холдингових структур в умовах конкуренції. Оцінка різних варіантів організаційно-виробничої структури залізничного транспорту на принципах холдингу. Фінансові взаємовідносини підприємств залізничного транспорту в умовах холдингової структури. Наслідки реформування залізничного транспорту на принципах холдингу.

Тема 7 Принципи організації інтегрованих транспортних компаній та перспективи їх створення в Україні

Визначення інтегрованих транспортних компаній. Принципи організації інтегрованих транспортних компаній. Роль інтегрованих транспортних компаній в підвищенні конкурентоспроможності транспортних послуг. Досвід іноземних країн в інтеграції різних видів транспорту. Перспективи створення інтегрованих транспортних компаній в Україні. Наслідки створення інтегрованих транспортних

компаній.

Тема 8 Концепція визначення тарифів на залізничні перевезення в умовах конкурентного середовища

Роль ціноутворення в забезпеченні конкурентоспроможності залізничного транспорту на ринку вантажних та пасажирських перевезень. Роль сервісного обслуговування на вокзалах та в пасажирських поїздах в забезпеченні конкурентоспроможності залізничного транспорту на ринку пасажирських перевезень. Напрямки удосконалення вантажних та пасажирських тарифів з метою підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту. Шляхи забезпечення конкурентоспроможності залізниць на ринку транспортних послуг в умовах державного регулювання ціноутворення на залізничні перевезення. Вплив ціноутворення на конкурентоспроможність залізниць в провідних країнах світу. Російський досвід впливу тарифів на залізничні перевезення на конкурентоспроможність залізничного транспорту.

Тема 9 Іноземний досвід забезпечення конкурентоспроможності залізничного транспорту

Досвід США в забезпеченні конкурентоспроможності залізниць на ринку транспортних послуг. Досвід країн-членів ЄС в забезпеченні конкурентоспроможності залізниць на ринку транспортних послуг. Можливості і наслідки використання досвіду США для забезпечення конкурентоспроможності українських залізниць на ринку транспортних послуг. Можливості і наслідки використання досвіду країн-членів ЄС

для забезпечення конкурентоспроможності українських залізниць на ринку транспортних послуг. Досвід пострадянських країн в забезпеченні конкурентоспроможності залізниць на ринку транспортних послуг

2 ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

Модуль 1

Практичне заняття 1 «Конкурентоспроможність залізничного транспорту»

План

- 1 Визначення конкурентоспроможності транспортної галузі.
- 2 Визначення конкурентоспроможності транспортних послуг.
- 3 Фактори, які впливають на конкурентоспроможність залізничного транспорту.
- 4 Шляхи підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту України.
- 5 Роль держави в забезпеченні конкурентоспроможності залізничного транспорту.

Проблемні питання для обговорення

- 1 Проблеми оцінки конкурентоспроможності окремого виду транспорту.

Питання для самостійної роботи

- 1 Роль конкуренції в забезпеченні конкуренто-

спроможності підприємства.

Практичне заняття 2 «Тенденції розвитку залізничного транспорту»

План

- 1 Світові тенденції на ринку вантажних перевезень.
- 2 Світові тенденції на ринку пасажирських перевезень.
- 3 Вплив державного регулювання діяльності залізничного транспорту на його конкурентоспроможність.
- 4 Вплив розвитку науково-технічного прогресу на конкурентоспроможність залізничного транспорту.
- 5 Вплив правового забезпечення функціонування залізничного транспорту на його конкурентоспроможність.

Проблемні питання для обговорення

- 1 Перспективні напрямки розвитку залізничного транспорту України.

Питання для самостійної роботи

- 1 Конкурентоспроможність залізничного транспорту провідних країн світу.

Практичне заняття 3 «Конкурентоспроможність залізничного транспорту України на ринку транспортних послуг в перехідний період»

План

1 Конкурентні переваги залізничного транспорту на ринку транспортних послуг.

2 Шляхи збереження конкурентних переваг залізниць України на ринку транспортних послуг.

3 Впровадження комбінованих перевезень як один з шляхів підвищення конкурентоспроможності залізниць України.

4 Вплив денних швидкісних пасажирських перевезень на конкурентоспроможність залізничного транспорту.

Проблемні питання для обговорення

1 Роль держави в забезпеченні конкурентоспроможності залізничного транспорту як стратегічної галузі народного господарства.

Питання для самостійної роботи

1 Порівняльний аналіз конкурентоспроможності залізничного та автомобільного видів транспорту.

Практичне заняття 4 «Забезпечення конкурентоспроможності залізничного транспорту України за рахунок його реформування»

План

1 Роль реалізації Концепції Державної програми реформування залізничного транспорту України в підвищенні його конкурентоспроможності.

2 Об'єктивна необхідність подальшого реформування залізничного транспорту України.

3 Перспективні напрямки реформування залізничного транспорту та їх вплив на конкурентоспроможність залізниць.

4 Правове забезпечення реформування залізничного транспорту України.

Проблемні питання для обговорення

1 Наслідки виконання вимог директиви ЕС 91/440 для залізниць України та економіки в цілому.

Питання для самостійної роботи

- 1 Досвід Росії в реформуванні залізничного транспорту.
- 2 Досвід розвинених країн Європи в реформуванні залізничного транспорту.

Модуль 2

Практичне заняття 5 «Комерціалізація як один з основних напрямів підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту»

План

- 1 Визначення та сутність комерціалізації залізничного транспорту.
- 2 Можливі варіанти комерціалізації залізничного транспорту України.
- 3 Основні проблеми, які виникають при комерціалізації залізничного транспорту.

Проблемні питання для обговорення

1 Оцінка наслідків комерціалізації залізниць України за різними варіантами.

Питання для самостійної роботи

1 Досвід європейських країн в комерціалізації залізничного транспорту.

Практичне заняття 6 «Реформування залізничного транспорту України на принципах холдингу як один з шляхів підвищення його конкурентоспроможності»

План

1 Холдингові структури і їх роль в забезпеченні конкурентоспроможності підприємств.

2 Оцінка різних варіантів організаційно-виробничої структури залізничного транспорту на принципах холдингу.

3 Фінансові взаємовідносини підприємств залізничного транспорту в умовах холдингової структури.

Проблемні питання для обговорення

1 Наслідки реформування залізничного транспорту на принципах холдингу.

Питання для самостійної роботи

1 Аналіз функціонування холдингових структур в умовах конкуренції.

Практичне заняття 7 «Підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту на шляху створення інтегрованих транспортних компаній»

План

1 Визначення інтегрованих транспортних компаній.

2 Принципи організації інтегрованих транспортних компаній.

3 Роль інтегрованих транспортних компаній в підвищенні конкурентоспроможності транспортних послуг.

4 Перспективи створення інтегрованих транспортних компаній в Україні.

Проблемні питання для обговорення

- 1 Наслідки створення інтегрованих транспортних компаній.

Питання для самостійної роботи

- 1 Інтеграція різних видів транспорту в інших країнах світу.

Практичне заняття 8 «Ціновий фактор в забезпеченні конкурентоспроможності залізничного транспорту»

План

1 Роль вантажних тарифів у забезпеченні конкурентоспроможності залізничного транспорту на ринку вантажних перевезень.

2 Роль пасажирських тарифів у забезпеченні конкурентоспроможності залізничного транспорту на ринку пасажирських перевезень.

3 Роль сервісного обслуговування на вокзалах та в пасажирських поїздах в забезпеченні конкурентоспроможності залізничного транспорту на ринку пасажирських перевезень.

4 Напрямки удосконалення вантажних тарифів з метою підвищення конкурентоспроможності залізничного транспорту.

5 Напрямки удосконалення пасажирських тарифів та ціноутворення на додаткові послуги в забезпеченні конкурентоспроможності залізничного транспорту на ринку пасажирських перевезень.

Проблемні питання для обговорення

- 1 Шляхи забезпечення конкурентоспроможності залізниць

на ринку транспортних послуг в умовах державного регулювання ціноутворення на залізничні перевезення.

Питання для самостійної роботи

1 Вплив ціноутворення на конкурентоспроможність залізниць в провідних країнах світу.

2 Російський досвід впливу тарифів на залізничні перевезення на конкурентоспроможність залізничного транспорту.

Практичне заняття 9 «Досвід провідних країн в забезпеченні конкурентоспроможності залізничного транспорту»

План

1 Досвід США в забезпеченні конкурентоспроможності залізниць на ринку транспортних послуг.

2 Досвід країн-членів ЄС в забезпеченні конкурентоспроможності залізниць на ринку транспортних послуг.

Проблемні питання для обговорення

1 Можливості і наслідки використання досвіду США для забезпечення конкурентоспроможності українських залізниць на ринку транспортних послуг.

2 Можливості і наслідки використання досвіду країн-членів ЄС для забезпечення конкурентоспроможності українських залізниць на ринку транспортних послуг.

Питання для самостійної роботи

1 Досвід пострадянських країн в забезпеченні конкурентоспроможності залізниць на ринку транспортних послуг.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1 Портер М.Е. Международная конкуренция / Пер. с англ; Под ред. и предисловием В.Д. Щетинина. - М.: Международные отношения, 1993. - 896 с.

2 Дикань В.Л. Обеспечение конкурентоустойчивости предприятия. - Харьков: Основа, 1995. - 350 с.

3 Котлер Ф. Маркетинг. Менеджмент. - СПб: Питер Ком, 1998. - 896 с.

4 Дикань В.Л. Реформирование экономики Украины и конкурентоустойчивость предприятия. - Харьков: Основа, 1997. - 354 с.

5 Терешина Н.П. Экономическое регулирование и конкурентоспособность перевозок. - М.: ЦНТБ МПС, 1994. - 132 с.

6 Азоев Г.Л. Конкуренция: Анализ, стратегия и практика. - М.: Центр экономики и маркетинга, 1996. - 208 с.

7 Антикризисное управление: Учеб. пособие для техн. вузов/ В.Г. Крыжановский, В.И. Лапенков, В.И. Лютер и др.; Под ред. Э.С. Минаева и В.П. Панагушина. - М.: ПРИОР, 1998. - 432 с.

8 Иванов Ю.Б. Конкурентоспособность предприятия в

умовлях формирова­ня рыночной економики: Монография.- Харьков: ХГЕУ, 1997. - 246 с.

9 Скударь Г.М. Управление конкурентоспособностью крупного акционерного общества: Проблемы и решения. - К.: Наук. думка, 1999. - 496 с.

10 Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7.06.96 р. №236/96-ВР.

11 Закон України «Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» від 18.02.92 р. №2132-ХІІ.

12 Постанова Кабінету Міністрів України «Про наукові дослідження у сфері демонополізації економіки та розвитку конкуренції» від 25.05.98 р. №739.

13 Постанова Верховної Ради України «Про державну програму демонополізації економіки та розвитку конкуренції» від 21.12.93 р. №3757-ХІІ.

